

نمونه امضای اعضای هیأت دولت (از ۱۲۹۹ - ۱۳۲۰ ه.ش.)

۵. تشخیص اسمی رجالی که تشابه اسمی دارند، بخصوص اگر پست سازمانی یکسان نیز داشته باشند.

۶. شناسایی امضای رجالی که متصرفی استهای گوناگون بوده‌اند. جهت نیل به اهداف فوق از سال ۱۳۶۹ هش. ضمن تحقیق و جمع آوری اسناد مورد نیاز و تطبیق چندین مورد از امضاهای در اسناد مختلف و رجوع به منابع، کتابها و زندگینامه‌های تدوین شده، امضاهای فراوانی را گردآوری کردیم که تعدادی از آن امضاهای نمونه‌های دستخط رجال و شخصیت‌های ذیل در این مقاله ارائه می‌شود.

۱. اعضای هیأت دولت (از ۱۲۹۹ تا ۱۳۲۲ ه.ش.).

۲. روحانیون و عاظ معروف.

۳. رهبران احزاب و جمیعت‌های سیاسی و صنفی.

۴. امرای ارشد، شهربانی و زاندارمری (شون، نظمه، امنیه).

یکی از ملاکهای ارزیابی اسناد تاریخی، شناسایی امضایی است که در زیر هر سند وجود دارد. این شناسایی علاوه بر تعیین هویت واقعی و اصالت سند، به لحاظ طبقه‌بندی در آرشیو و تنظیم ترتیب تاریخی مجموعه اسناد نیز اهمیت بسزایی دارد. کاربردهای شناخت امضای رجال سیاسی، نظامی، علمی و... به صورت دسته‌بندی شده به شرح ذیل است:

۱. شناسایی دقیق اسناد تاریخی از جهت صحت و ستم و ارزش و اعتبار آن.

۲. اگاهی از وضعیت شغلی و عملکرد رجال و شخصیتها، در ادوار مختلف و در نهایت دستیابی به پخشی از زندگینامه آنها.

۳. توانایی برقراری ارتباط منطقی بین رویدادهای مختلف و نقشی که هریک از رجال در صحنه‌های مختلف سیاسی- اجتماعی به عنده داشته‌اند.

۴. تعیین موقعیت زمانی سند از روی زندگینامه

امضاکنندگان در صورتی که سند فاقد هرگونه

تاریخ باشد.

سپهالاراعظم. از ۱۱ نیز ۱۲۰.۵ تا ۲۴ شهریور
۱۲۰.۵ وزیر پست و تلگراف در کابینه
مستوفی‌المالک.

۵. اسفندیاری، حسن (محتمل‌السلطنه)

حسن اسفندیاری فرزند میرزا محمدخان صدیق‌الملک یوشی، (۱۳۲۲-۱۲۴۶ش). در نوزده سالگی به خدمت وزارت خارجه درآمد و در قسمت کشورهای غیرهمجوار به کار مشغول شد. یکسال بعد به آلمان گشیل شد تا در سفارتخانه ایران در برلن کار کند. او پنج سال در این سمت باقی ماند. در سال ۱۲۷۴ش. به سمت زیرالقوتسول ایران عازم بمبنی شد. در سال ۱۲۷۷ش به تهران احضار شد و در رأس یکی از ادارات وزارت خارجه قرار گرفت. در سفر سوم مظفر الدین‌شاه به اروبا جزو همراهان بود. در ۱ بهمن ۱۲۸۵معاون رئیس‌الوزراء (مشیر‌الدوله) شد. از ۱۸ اردیبهشت ۱۲۸۶معاون رئیس‌الوزراء (میرزا علی‌اصغرخان اتابک) گردید. پس از آن در ۱۷ خرداد سال بعد با عنوان وزیر عدلیه وارد کابینه مشیر‌الدوله شد. در ۱۲۸۸ش. به فرمان محمدعلی‌شاه استبداد جهت حکومت تبریز بعد برای حکومت ارومیه به آن سامان رفت. بار دیگر از ۶ آبان ۱۲۸۹تا ۱۲۸۹در همان سمت ابقاء شد از آن پس تا اسفند ۱۲۸۹وزیر امور خارجه در کابینه مستوفی‌المالک و از ۲۰ اسفند ۱۲۸۹تا خرداد ۱۲۹۰وزیر امور خارجه در کابینه سپهبدار اعظم بود. ۷ اذر ۱۲۹۰تا ۱۲۹۰اذر ۱۲۹۰وزیر عدلیه و از ۱۴ خرداد ۱۲۹۱وزیر داخله در کابینه صمصام‌السلطنه ۲۵ تا ۲۲۹۳ مرداد ۱۲۹۳وزیر مالیه در کابینه مستوفی‌المالک. ۱۴ اردیبهشت ۱۲۹۴تا دی ۱۲۹۴وزیر امور خارجه در کابینه مستوفی‌المالک. ۱۵ در کابینه‌های عین‌الدوله و مستوفی‌المالک. خرداد ۱۲۹۶تا ۲۱ شهریور ۱۳۲۶وزیر مالیه در کابینه علاء‌السلطنه. ۶ آذر ۱۲۹۶پیشکار و لیعهد والی آذربایجان. ۲۸ بهمن ۱۲۹۹تا ۳ اسفند ۱۲۹۹وزیر امور خارجه در کابینه سپهبدار رشتی. ۱۴ خرداد ۱۳۰۰تا شهریور ۱۳۰۰وزیر امور خارجه در کابینه قوام‌السلطنه. ۲۷ خرداد ۱۳۰۱وزیر علوم در کابینه قوام‌السلطنه. ۲۵ بهمن ۱۳۰۱وزیر معارف در کابینه مستوفی‌المالک. از ۲۴ شهریور ۱۳۰۵تا ۱۹ بهمن ۱۳۰۵وزیر مالیه در کابینه مستوفی‌المالک. وی در دوره‌های ۳، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳ نماینده مردم تهران در مجلس شورای ملی بود و از ۲ آذر ۱۳۲۰تا ۱ آذر ۱۳۲۲بعنی تا آخر مجلس سیزدهم رئیس‌مجلس بود.

۳. ادهم، حسن (حکیم‌الدوله)

حسن ادهم فرزند میرزا زین‌العابدین لقمان‌المالک، (متوفی در سال ۱۳۲۰ش.) از ۱۴ خرداد ۱۳۰۹تا ۲۹ دی ۱۳۰۰وزیر صحيه و امور خيريه در کابينه قوام‌السلطنه. از ۲۴ خرداد ۱۳۰۲تا ۳۰ مهر ۱۳۰۲وزیر معارف در کابينه مشير‌الدوله. در ۱۳۰۹عضو انجمن بلدية نهران. از ۱۲ اردیبهشت ۱۳۲۰وزیر بهداري و وزیر مشاور در کابينه ذکر مصدق.

لفتیق

۴. اردلان، امان‌الله (عز‌المالک)

امان‌الله اردلان فرزند ابوالحسن، (متوفی در سال ۱۳۶۶ش.) نماینده دوره دوم از خرمشهر، دوره سوم از گرمانشاه، دوره پنجم از درفول و دوره‌های هیجده و نوزده از سنتدج در مجلس شورای ملی و نماینده دوره هفتم مجلس سنا از حوزه ارومیه. در ۱۳۰۱ مدیرکل وزارت دارایی. پیشکاری مالیه فارس. از ۳ آبان ۱۳۰۲تا ۲۵ فروردین ۱۳۰۳وزیر فوائد عامه و تجارت در کابینه سردار سپه. در ۱۳۱۴ مدیرکل شهرداری‌های ایران. ۲۰ مهر ۱۳۱۹ استاندار آذربایجان شرقی. ۲۰ مهر ۱۳۲۱ ریاست اداره کل خواروبار کشور. ۳۰ آبان ۱۳۲۱تا ۲ بهمن ۱۳۲۱ کفیل وزارت دارایی. ۲۸ بهمن ۱۳۲۱وزیر بهداری در کابینه سهیلی. ۲۲ آذر ۱۳۲۲وزیر دارایی در کابینه سهیلی. ۵ فروردین ۱۳۲۲وزیر دارایی در کابینه سهیلی. ۸ فروردین ۱۳۲۳وزیر دارایی در کابینه سهیلی. ۱۵ شهریور ۱۳۲۳وزیر دارایی در کابینه سهیلی. ۲۳ پیشه و هنر و بازرگانی در کابینه محمد ساعد. ۲۳ آذر ۱۳۲۳وزیر دادگستری در کابینه سهیلی. ۱۱ شهریور ۱۳۲۱وزیر دادگستری در کابینه سهیلی. از ۱۸ اسفند ۱۳۲۰تا ۲۸ نیز ۱۳۲۰وزیر دادگستری در کابینه علی سهیلی. از ۱۳۲۱وزیر دادگستری در کابینه علی سهیلی. از ۱۱ شهریور ۱۳۲۱وزیر دادگستری در کابینه علی سهیلی. از ۱۱ شهریور ۱۳۲۵وزیر ایران در اتحاد سوری.

۵. روایی ایلات و طوایف.
۶. نماینده‌گان مجلس.
۷. استانداران، سفرا و کارداران.
۸. روزنامه‌نگاران، هنرمندان و نویسندگان.
در این نوشتار نمونه‌های امضای تعدادی از اعضای هیأت دولت بین سالهای ۱۳۲۰-۱۲۹۹ از ۱۲ اردیبهشت ۱۳۲۰وزیر بهداری و وزیر مشاور در کابینه تنظیم شده و به اختصار، مسئولیتها و مشاغل اداری، سیاسی و نظامی صاحبان امضاء نیز ذکر شده است، تا بررسی اسناد تاریخی و ایجاد ارتباط منطقی بین صاحبان امضاء و سایر اسناد مجموعه ممکن گردد. باید خاطرنشان کرد که تاریخ وقایع و رویدادها در این مقاله بصورت سال شمسی محاسبه شده است.

۱. آهي، مجید

مجید آهي فرزند ابوالقاسم‌خان، (متوفی ۱۲۶۵-۱۳۲۵ش.) از ۱۳۰۱تا ۱۳۰۳ مدیرکل وزارت معارف. در ۱۳۰۴ نماینده دماوند در مجلس مؤسسان. در ۵ اردیبهشت ۱۳۰۶ مستشار دیوان عالی تمیز. از ۱۳۱۲تا دوسال بعد از آن والی فارس. از ۲۸ دی ۱۳۱۴تا ۸ آذر ۱۳۱۷وزیر طرق و شوارع در کابینه محمود جم. از ۱۳۱۹وزیر دادگستری در کابینه علی منصور. ۵ شهريور ۱۳۲۰وزیر دادگستری در کابینه محمدعلی فروغی. از ۱۸ اسفند ۱۳۲۰تا ۲۸ نیز ۱۳۲۱وزیر دادگستری در کابینه علی سهیلی. از ۱۱ شهریور ۱۳۲۱وزیر دادگستری در کابینه علی سهیلی. در اتحاد سوری.

۲. اتابکی، احمد (مشیر اعظم)

احمد اتابکی فرزند میرزا علی‌اصغرخان امين‌السلطان، (متوفی در سال ۱۳۱۶ش.). نماینده دوره پنجم مجلس شورای ملی از فسا. از ۱۵ اسفند ۱۲۹۴تا ۲۱ مرداد ۱۲۹۵وزیر فوائد عامه و نجارت در کابینه محمدولی خان

۶. اسکندری، سلیمان میرزا

سلیمان میرزا فرزند محمدحسن میرزا، ۱۲۴۱-۱۳۴۲ش. در سال ۱۲۹۵ش. وارد اداره نظمه شد و سپس کارمند اداره گمرک و رئیس اداره پست کرمانشاه گردید. در سال ۱۲۹۶ش. همراه برادرش بحیی میرزا روزنامه حقوق را بر ضد محمدعلی شاه منتشر کرد. در دوره دوم از سوی مردم تهران به نمایندگی مجلس شورای ملی انتخاب شد. و یکی از روسای دمکرات مجلس بود. در زمان جنگ جهانی اول جزو مهاجران به کرمانشاه بود. در قم کمیته‌ای به نام «کمیته دفاع ملی» به وجود آورد. از ۵ آبان ۱۲۹۷ تا ۲۵ فروردین ۱۳۰۳ وزیر معارف در کابینه سردار سپه. نماینده تهران در دوره‌های چهارم و پنجم مجلس شورای ملی. عضو هیأت موس حزب توده در ۷ مهر ۱۳۲۰.

۹. امیراعلم، امیرخان

امیرخان امیراعلم فرزند علی‌اکبر معتمدالوزراء، ۱۳۰۵-۱۲۵۵ش. در سال ۱۲۹۶ به ریاست شورای حفظ الصحوه انتخاب شد. از ۱۶ مرداد ۱۲۹۷ تا ۱۲ تیر ۱۲۹۹ وزیر فوائد عامه و تجارت در کابینه ثوق‌الدوله. ۱۶ مهر ۱۳۰۰ تا ۱ بهمن ۱۳۰۰ وزیر معارف در کابینه قوام‌السلطنه. ۳۰ آبان ۱۳۲۷ تا ۱۶ اسفند ۱۳۲۸ وزیر بهداشت در کابینه ساعد. وکیل مجلس در دوره‌های دوم از تهران، چهارم و پنجم از مشهد، هفتم از درگز، هشتم و نهم از شاهرود و در دوره‌های یک، دو و سه نماینده تهران در مجلس سنایی مدنتی نیز از بهمن ۱۳۲۱ سردبیر مجله دانشکده پزشکی بود.

۷. اعلم، مظفر (سردار انصار)

مظفراعلم فرزند علی‌اکبر در حدود سال ۱۲۶۴ش. به دنیا آمد. در آغاز جوانی وارد امور انتظامی و سپاهیگری شد. پس از فتح تهران معاون یفرم خان گردید. در سال ۱۳۰۶ حکمران خلیج فارس بود و در ۱۳۰۹ با حفظ سمت به حکومت فارس منصوب شد. در سال ۱۳۱۱ با عنوان فرماندار کل آذربایجان غربی به آنجا رفت. از ۱۴ اسفند ۱۳۱۳ تا ۱۳۱۴ از رئیس اداره کل صناعت در کابینه فروغی بود. از ۱۳ آذر ۱۳۱۴ تا ۱۳۱۵ اسفلداد ۱۳۱۷ سفیر ایران در عراق. از ۲۷ تیر ۱۳۱۷ تا ۱۲ آبان ۱۳۱۹ وزیر امور خارجه در کابینه‌های جم، متنی دفتری و علی منصور. از ۲ آبان ۱۳۱۹ تا ۱۳۲۲ تا شهریور ۱۳۲۲ سفیر کل ایران در عراق.

۱۰. امیر خسروی، سرتیپ رضاقلی

از ۱ اردیبهشت ۱۲۰۴ش. رئیس بانک بهلوی. ۲. اسفند ۱۲۱۲ش. ریاست بانک ملی ایران. از ۲. آبان ۱۲۱۸ تا ۹ تیر ۱۲۱۹ وزیر دارایی در کابینه متنی دفتری و پس از آن تا ۲۸ اردیبهشت ۱۲۲۰ وزیر دارایی در کابینه علی منصور.

۱۱. امیر طهماسبی، امیرلشکر عبدالله

عبدالله امیر طهماسبی فرزند محمدحسن از افغان قدریم قزاق، مدتی رئیس گارد مخصوص احمدشاه بود. پس از کودتای ۱۲۹۹ش. تا ۲۱ بهمن ۱۳۰۱ حاکم آذربایجان. از ۸ اردیبهشت

۸. افشار، رضا

میرزازارضا افشار فرزند میرزا شفیع در حدود سال ۱۲۶۶ش. در ارومیه متولد گردید در

۱۳۰۳ تا ۲۲ خرداد ۱۳۰۴ فرمانده لشکر آذربایجان. از ۱۴ تیر ۱۳۰۴ حاکم نظامی تهران. از ۱۸ مرداد ۱۳۰۴ معاونت وزارت جنگ. ۲۹ آذر ۱۳۰۴ش. وزیر جنگ در کابینه محمدعلی فروغی. در ۱۱ آبان ۱۳۰۶ تا ۱۵ فروردین ۱۳۰۷ وزیر فوائد عامه و تجارت در کابینه مهدیقلی هدایت.

۱۲. امیرفضلی، سرلشکر اسماعیل

در سال ۱۲۵۳ش. در ایران به دنیا آمد. در سال ۱۲۷۸ش. به عضویت بریگارد قزاق درآمد. پس از کودتای ۱۲۹۹ش. به درجه سرلشکری رسید. از ۲۱ بهمن ۱۳۰۱ تا ۱۳۰۲ فرماندار نظامی آذربایجان شد. در سال ۱۳۰۵ فرماندار نظامی خوزستان. از ۲۵ فروردین ۱۳۰۶ رئیس بازارسی امور مالی ارش. از ۱۳۰۵ تا ۱۳۰۶ رئیس بازارسی امور کفیل وزارت جنگ در کابینه محمود جم.

۱۳. امین، مهندس محمدحسین

از ۱۳ آذر ۱۳۱۴ تا ۴ اسفند ۱۳۱۴ش. رئیس اداره کل صنعت در کابینه محمود جم.

۱۴. انصاری، علی‌قلی (مشاور‌المالک)

فرزند میرزا حسن نایب‌الوزاره (۱۳۱۹-۱۲۴۹ش.) از ۱۲۶۷ش. وارد خدمات دولتی شد. مشاغل او عبارت است از: منشی‌گری تحریرات عثمانی در وزارت خارجه. در ۱۲۶۹ نیابت کنسولگری حاج طرخان. ۱۲۷۲ مترجم وزارت خارجه و مدیر تحریرات اداره دول غیرهمجوار. در ۱۲۷۷ ریاست اداره نقشیش تذكرة خراسان. در ۱۲۸۰ ریاست اداره نقشیش تذكرة خراسان و حدود افغانستان. از ۱۲۸۴ تا ۱۲۸۷ کاردار ایران در روسیه. در ۱۵ خرداد ۱۲۹۲ جانشین وزیر امور خارجه (وثوق‌الدوله). از ۳ دی ۱۲۹۴ تا اسفند ۱۲۹۴ وزیر امور خارجه در کابینه عبدالحسین فرمانفرما. از ۷ شهریور ۱۲۹۵ تا ۱۸ آبان ۱۲۹۶ وزیر مالیه در کابینه

۱۱. امیر طهماسبی، امیرلشکر عبدالله

عبدالله امیر طهماسبی فرزند محمدحسن از افغان قدریم قزاق، مدتی رئیس گارد مخصوص احمدشاه بود. پس از کودتای ۱۲۹۹ش. تا ۲۱ بهمن ۱۳۰۱ حاکم آذربایجان. از ۸ اردیبهشت

۸. افشار، رضا

میرزازارضا افشار فرزند میرزا شفیع در حدود سال ۱۲۶۶ش. در ارومیه متولد گردید در

مرداد ۱۳۲۱ وزیر پست و تلگراف در کابینه علی سهیلی، ۱ بهمن ۱۳۲۱ تا ۲۸ بهمن ۱۳۲۱ وزیر کشور در کابینه قوام‌السلطنه.

۲۱. بهمن، علی اکبر

فرزند ضیاء‌السلطنه، از سال ۱۲۹۷ تا ۱۳۰۱ ش. وزیر مختار ایران در رومانی. از آبان ۱۳۰۵ تا اردیبهشت ۱۳۱۲ سفیر ایران در بلژیک. از ۲۶ شهریور ۱۳۱۲ تا ۱۴ اسفند ۱۳۱۳ رئیس کل تجارت در کابینه فروغی. از ۱۷ بهمن ۱۳۱۷ تا اسفند ۱۳۲۰ سفیر ایران در مصر.

۲۲. بیات، مرتضی‌قلی (سهام‌السلطنه)

مرتضی‌قلی فرزند حاج عباس‌قلی خان سهام‌الملک عراقی (اراکی). از دوره چهارم تا آخر دوره سیزدهم نایب رئیس مجلس موسسان. از ۲۹ آذر ۱۳۰۴ تا ۱۳۰۶ نایب رئیس مجلس موسسان. از ۲۹ آذر ۱۳۰۴ تا ۱۳۰۵ وزیر مالیه در کابینه فروغی. از ۶ اردیبهشت ۱۳۲۲ تا ۲۲ آذر ۱۳۲۱ وزیر مالیه در کابینه علی سهیلی. از ۷ فروردین ۱۳۲۲ وزیر مشاور در کابینه ساعد. از ۴ آذر ۱۳۲۲ تا ۲۸ فروردین ۱۳۲۴ نخست وزیر. از ۱ آذر ۱۳۲۴ تا ۲۲ آذر ۱۳۲۴ استاندار آذربایجان. از ۲۵ بهمن ۱۳۲۴ تا ۱۰ مرداد ۱۳۲۵ وزیر دارایی در کابینه قوام‌السلطنه. از ۳ اردیبهشت ۱۳۲۸ تا ۲۰ آذر ۱۳۲۹ نایب رئیس مجلس موسسان و سنا.

۲۳. بیات، مصطفی‌قلی (صمصام‌الملک)

مصطفی‌قلی فرزند عباس‌قلی خان سهام‌الملک عراقی (اراکی). از ۱۲۸۸—۱۳۱۶ ش. در ۱۷ فروردین ۱۳۰۹ ش. به معاونت وزارت اقتصاد منصوب شد و از ۱۳۰۹ تا ۱۳۰۹ معاون اداره کل فلاحت و صناعت بود. در ۲۶ شهریور ۱۳۱۲ رئیس اداره کل فلاحت و صناعت در کابینه فروغی. از ۱۱ آذر ۱۳۱۴ رئیس اداره کل فلاحت در کابینه جم.

منشی دربار ناصر الدین شاه بود و پس از مرگ وی در وزارت امور خارجه مشغول خدمت شد. از ۱۲۷۵ ش. تا ۱۲۸۶ ش. سفیر ایران در بلژیک و از ۱۶ مرداد ۱۲۹۷ تا ۱۲۹۹ تیر ۱۲۹۹ وزیر معارف در کابینه ثنوق‌الدوله. از ۱۱ تیر ۱۲۰۵ تا ۲۴ شهریور ۱۲۰۵ وزیر معارف در کابینه مستوفی‌المالک. نماینده سیرجان در دوره ششم مجلس شورای ملی.

وثوق‌الدوله. در ۲۷ دی ۱۲۹۶ وزیر امور خارجه در کابینه مستوفی‌المالک. ۱۰ اردیبهشت ۱۲۹۷ در کابینه صمصام‌السلطنه و از ۱۵ مرداد ۱۲۹۷ در کابینه ثنوق‌الدوله. از ۸ اسفند ۱۲۹۹ تا ۱۰ تیر ۱۳۰۵ ش. سفیر ایران در سوریه. از ۱۶ خرداد ۱۳۰۵ وزیر امور خارجه در کابینه مستوفی‌المالک. از ۱۰ خرداد ۱۳۰۶ ش. تا ۱۳۰۹ تیر ۱۳۱۰ وزیر امور خارجه در کابینه سفیر ایران در شوروی و از ۱۷ تیر ۱۳۱۰ تا دی ۱۳۱۱ وزیر مختار ایران در انگلیس.

۱۸. بدر، محمود

در ۱۲ اردیبهشت ۱۳۱۵ ش. معاون وزارت مالیه. از ۲۵ بهمن ۱۳۱۵ کفیل و از ۱ مهر ۱۳۱۶ تا ۴ آبان ۱۳۱۸ وزیر مالیه در کابینه محمود جم. از ۱۸ اسفند ۱۳۲۱ تا ۱۸ مرداد ۱۳۲۱ وزیر دارایی و از ۲۸ دی ۱۳۲۱ وزیر بازارگانی و پیشه و هنر در کابینه علی سهیلی. ۲۲ خرداد ۱۳۲۴ تا ۱۲ آبان ۱۳۲۴ وزیر دارایی در کابینه محسن صدر.

۱۹. بوذر جمهوری، سرلشکر کریم

در سال ۱۲۶۵ ش. متولد. در سال ۱۲۷۸ ش. وارد خدمت نظام شد. در ۱۲۹۹ به ریاست زندان قراچانه و در سال ۱۳۰۴ به کفالت بلدیه تهران منصوب شد. در ۱۳۰۷ فرمانده تیپ اول ساخلوی لشکر مرکز. از ۱۰ شهریور ۱۳۰۸ تا ۱۵ خرداد ۱۳۰۹ وزیر فوائد عامه و تجارت در کابینه مخبر‌السلطنه. و از ۱۵ خرداد ۱۳۰۹ رئیس بلدیه تهران و فرمانده ساخلوی مرکز.

۲۰. بهرامی، فرج‌الله (دبیراعظم)

در سال ۱۲۶۲ ش. متولد شد. پس از کودتای ۱۲۹۹ ش. ریاست کابینه وزارت جنگ. نماینده دوره پنجم تبریز در مجلس شورای ملی. از ۲۸ آذر ۱۳۰۴ رئیس دفتر مخصوص شاهنشاهی. در ۶ فروردین ۱۳۱۱ وزیر پست و تلگراف در کابینه مخبر‌السلطنه. از ۲۹ فروردین ۱۳۱۲ تا ۲۶ شهریور ۱۳۱۲ وزیر پست و تلگراف در کابینه محمدعلی فروغی. از ۱۸ اسفند ۱۳۲۰ تا ۱۸

۱۷. بدر، احمد (نصرالدوله)

احمد بدر فرزند میرزا عبدالوهاب خان اصف‌الدوله شیرازی (۱۲۴۹—۱۳۰۹ ش.). مدتها

۲۴. پاکروان، فتح الله

از ۲۹ آبان ۱۳۰۷ش. کفیل وزارت امور خارجه در کابینه مهدیقلی هدایت بود و از ۱۳۰۸ تا دی ۱۳۰۹ش. وزیر مختار ایران در ایتالیا. از اسفند ۱۳۰۹ تا اسفند ۱۳۱۲ش. سفير ایران در ایران در شوروی و سپس استاندار خراسان شد. و از تیر ۱۳۲۵ تا مهر ۱۳۲۸ش. سفير ایران در ایتالیا.

۲۷. پیرنیا، حسن (مشیرالملک) مشیرالدوله

حسن فرزند نصرالله خان مشیرالدوله نائینی، (۱۳۱۴-۱۲۵۰ش.) در سال ۱۲۹۷ش. منشی یدرس در وزارت امور خارجه شد و در نیمه شعبان همان سال، ۱۲۹۷ مدرسه علوم سیاسی را تأسیس کرد. از ۱۲۸۰ تا ۱۲۸۴ش. سفير ایران در امپراتوری روسیه. در ۱۶ شهریور ۱۲۸۶ وزیر عدیله در کابینه مشیرالسلطنه. از ۴ آبان ۱۲۸۶ تا اردیبهشت ۱۲۸۷ وزیر امور خارجه در کابینه های ناصرالملک و نظامالسلطنه مافی. از ۱۷ خرداد ۱۲۸۷ تا ۳۱ تیر ۱۲۸۷ وزیر علوم در کابینه مشیرالسلطنه. از ۱۲ اردیبهشت ۱۲۸۸ تا ۵ تیر ۱۲۸۸ وزیر عدیله در کابینه ناصرالملک. در ۱۲۸۸ وزیر عدیله در کابینه سپهبدار اعظم. از ۳۱ اردیبهشت ۱۲۸۹ تا ۲ مرداد ۱۲۸۹ وزیر تجارت در کابینه سپهبدار اعظم. از ۲۰ اسفند ۱۲۸۹ تا ۲۷ تیر ۱۲۹۰ وزیر عدیله و از ۲۷ تیر ۱۲۹۰ تا ۳ مرداد ۱۲۹۰ وزیر پست و تلگراف در کابینه سپهبدار اعظم و از ۳ مرداد ۱۲۹۰ وزیر عدیله و از ۶ آذر ۱۲۹۰ وزیر علوم در کابینه صمصامالسلطنه. از ۱۰ دی ۱۲۹۱ تا ۱۰ اردیبهشت ۱۲۹۱ وزیر علوم در کابینه علاءالسلطنه. در ۲۳ اسفند ۱۲۹۲ به مدت دو ماه رئیس وزراء. از ۱۵ خرداد ۱۲۹۶ تا ۳۰ آبان ۱۲۹۶ وزیر جنگ در کابینه علاءالسلطنه و از آن پس تا ۲۷ دی ۱۲۹۶ وزیر جنگ در کابینه عینالدوله و تا ۱۳ دی ۱۲۹۶ وزیر جنگ در کابینه مستوفیالمالک. از ۱۲ دی ۱۲۹۶ تا ۱۰ اردیبهشت ۱۲۹۷ و از ۱۲ تیر ۱۲۹۹ تا ۳ آبان ۱۲۹۹ و از ۲ بهمن ۱۳۰۰ تا ۱۸ آبان ۱۳۰۲ اردیبهشت ۱۳۰۱ رئیس وزراء. وی همچنین نماینده دوره دوم از استان آباد و جهارم و پنجم از تهران در مجلس شورای ملی بود.

۲۸. پهلوی، رضا (سردار سپه)

از ۱۲ تیر ۱۲۹۹ تا ۵ آبان ۱۲۹۹ش. وزیر فواند

۲۵. پیرنیا، ابوالحسن (معاضدالسلطنه)

ابوالحسن فرزند محمدباقر نائینی (۱۲۴۸-۱۳۱۸ش.) در آغاز به سال ۱۲۷۳ش. به عنوان کارگزار آذربایجان انتخاب شد. در سال ۱۲۷۵ رئیس تنظیم دفتر عتیق وزارت امور خارجه و در سال ۱۲۸۰ رئیس دفتر جنرال قونسولگری تفلیس و بادکوبه شد. در جریان مشروطه جزو کمیته انقلاب بود. از ۱۲۸۵ تا ۱۲۸۷ نماینده اولین دوره مجلس شورای ملی. در دوره استبداد محمدعلی شاه به اروپا رفت و روزنامه صور اسرافیل را ابتداء در پاریس و سپس در سویس منتشر کرد. در ۱۲۸۸ همراه علی اکبر دهخدا به اسلامبول رفت و به انجمان سعادت پیوست. پس از فتح تهران در ۲۳ تیر ۱۲۸۸ به ایران آمد و از طرف مردم گیلان به نمایندگی مجلس شورای ملی انتخاب شد. وی از ۸ مرداد ۱۲۹۰ تا ۱۵ خرداد ۱۲۹۱ وزیر پست و تلگراف در کابینه نجفقلی خان بختیاری صمصامالسلطنه بود. در سال ۱۲۹۶ به حکومت یزد منصوب شد و از ۶ آبان ۱۳۰۲ تا ۷ شهریور ۱۳۰۲ وزیر عدیله در کابینه سردار سپه بود. وی در دوره های ۸، ۵ و ۹ از نائین به نمایندگی مجلس شورای ملی انتخاب شد. در ۲۲ مرداد ۱۳۰۸ به استانداری ایالت کرمان و از ۲۹ دی ۱۳۱۶ به استانداری فارس انتخاب گردید.

۲۶. پیرنیا، احمد (اعتلاءالسلطنه)

٣٢. تیمورتاش، عبدالحسین (سردار
معظم خراسانی)

۱۰. نیمیم، علی اصغر، ایران در دوره سلطنت قاجار، حاکمیت انتشارات اسلامی ایران، ۱۳۷۱.

۱۱. جورج ب. چرچیل، فرنگیگران قاجار، ترجمه غلامحسین میرزا صالح، تهران، ۱۳۶۹، انتشارات زرین.

۱۲. اسکندری، ایرج، خاطرات سیاسی، به کوشش علی دهباشی، چاپ دوم، تهران، ۱۳۶۸.

۱۳. صفائی، ابراهیم، هیران مشروطه، دوره دوم، تهران، ۱۳۴۶، انتشارات جاویدان علمی.

۱۴. یکتایی، مجید، تاریخ دارایی ایران و گمرکات و احصارات، تهران، ۱۳۴۰، انتشارات پیروز.

۱۵. وزارت امور خارجه، سیاستگذاران و رجال سیاسی در روابط خارجی ایران، تهران، ۱۳۶۹، انتشارات دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.

۱۶. معتصد، خسرو، پلیس سیاسی (عصر بیست ساله)، چاپ دوم، تهران، ۱۳۶۹، انتشارات جازاوه.

۱۷. سیفی فهمی تفرشی، مرتضی، پلیس خلیه ایران، چاپ دوم، تهران، ۱۳۶۸، انتشارات قفقوس.

۱۸. عاقلی باقر، تیمور ناش در صحنه سیاست ایران، تهران، ۱۳۷۱، انتشارات جاویدان.

۱۹. مجله خاطرات وحید شماره‌های اول، پنجم، هفتم و هشتم.

۲۰. کاتوزیان، دکتر محمدعلی، اقتصاد سیاسی ایران از مشروطیت تا سقوط رضاشاه، ترجمه محمد رضا نافیسی، تهران، ۱۳۶۶، انتشارات پایپرس.

۲۱. مکی، حسین، تاریخ بیست ساله ایران، جلد ۱ تا ۸، تهران، انتشارات بنگاه ترجمه و نشر کتاب و نشر ناشر.

۲۲. عاقلی، باقر، روزنامه تاریخ ایران از مشروطه تا انقلاب اسلامی، تهران، ۱۳۶۹، نشر گفتار.

پانویس‌ها:

۱. بامداد، مهدی، شرح حال رجال ایران در قرن ۱۴، ۱۳، ۱۲
 ۲. هجری، انتشارات کتابفروشی زوار، جلد ۱ تا ۶
 ۳. ضرغام هرودجی، دولتهای عصر مشروطیت، تهران، انتشارات مجلس شورای ملی ۱۳۵۰
 ۴. هدایت، مهدیقلی (خبر السلطنه)، طلوع مشروطیت، به کوش امیر اسماعیلی، تهران ۱۳۶۴
 ۵. ملک التعلیم ابها، تاریخ مختصر احزاب سیاسی، ج ۱ و ۲، تهران، انتشارات امیرکبیر
 ۶. عبدالله پور، احمد، وزیری معارف ایران، تهران ۱۳۶۹
 - نایاب مخلف.

سید محمد فرزند سید محمد تقی روضه خوان،
۱۳۲۰-۱۲۶۰ش.) نماینده دوره ۴ از تهران و
۵ و ۶ از بیرجند و فاریانات در مجلس شورای ملی
بود و در دوره پنجم ریاست مجلس را بر عهده
داشت. از ۱۸ بهمن ۱۳۰۵ وزیر معارف در کابینه
حسن مستوفی، از ۱۱ خرداد ۱۳۰۶ تا ۱۷ دی
۱۳۰۶ وزیر معارف در کابینه مهدیقلی هدایت. از
۱۶ آذر ۱۳۰۶ وزیر معارف در کابینه فروغی. در
۲۸ بهمن ۱۳۰۶ وزیر مشاور در کابینه علی
سهیلی. در ۲۰ فروردین ۱۳۲۱ رئیس دانشکده
ادیات، از ۱۳ اسفند ۱۳۲۱ وزیر خواروبار و از
۱۲ شهریور ۱۳۲۲ وزیر کشور در کابینه سهیلی.

٣١. تقی‌زاده، سید‌حسن

۷. متحن الدوله شاققی، میرزا محمدی خان، رجال دزارت خارجه در عصر ناصری و مظفری، به کوشش ایرج انتشار، تهران ۱۳۶۵، انتشارات اساطیر.
 ۸. مرسلوند، حسن، زندگینامه رجال و مشاهیر ایران از ۱۲۹۹ تا ۱۳۲۰، ج ۱ و ۲، تهران ۱۳۶۹، انتشارات الهام.
 ۹. عباسی، محمد رضا و طریقی، بهروز، خاطرات نصرالله

سیدحسن فرزند سید تقی، (۱۲۴۸-۱۲۵۷) نماینده دوره‌های ۱، ۲، ۳ و ۱۵ از تبریز و دوره‌های ۴، ۵، ۶ از تهران در مجلس شورای ملی، نماینده تبریز در دوره‌های ۱، ۲، ۳ و ۴ در مجلس سنای در سال ۱۳۰۷ والی خراسان، از شهریور ۱۲۸۰ تا فوروردین ۱۳۱۰ وزیر مختار ایران در لندن، از ۱۵ مرداد ۱۳۰۹ تا ۲۶ شهریور ۱۳۱۲ وزیر مالیه در کابینه مهدیقلی هدایت، از دی ۱۳۱۲ تا مرداد ۱۳۱۳ وزیر مختار ایران در فرانسه، از دی ۱۳۱۵ تا آبان ۱۳۲۰ استاد زبان فارسی در دانشگاه کمبریج، از آذر ۱۳۲۰ تا پیش از ۱۳۲۶ وزیر مختار و سفیر ایران در انگلیس.

卷之三

卷之三

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

میرزا

نام پدر

سند شماره

بهم از این مرتضی و مسکن در پایان داشت و همچنان
با همه از این مرتضی در اول زمانه هم گذشت این
نامداران بخوبی را کار و سایه نهادند و همچنان
خرابی داشتند این مرتضی و مسکن که به خود علی

بِهِ مُؤْمِنٌ هُوَ يَرَى
كُلَّ شَيْءٍ وَمَا يَرَى
أَنَّهُ لَهُ مُنْزَلٌ

مکالمہ میر بڑھہ افسوس
دیکھا کر ہوئے ہار کی کس پیداوار ملے زندگی کو ختم کر دیں۔

جناب آئی نزست دید و یونا ایواه
زیر کنگره ملکه زینه را تندیزید و در این حالت بسیار خوشبخت شد
بر جای سر برداشت دید و پس از اینکه از پسرانشان
دریغی کرد و زیرا در همه شده این مرتفع بیویلر بازیزدیان
مالک دنیا است و بیویلر بعلت این دیدگاه از همچنان
دروران ایزیان کاک مک دنیل در این سعادتی خود را که این خوشبختی
و گام ایقونی است به این کشور خوشی و شیرینی را که از این
و مظلوم در این دنیا برای خود را بخواهد که این سلام از
رسانی شد و در اینجا ایزیان کاک ایزیان مطهور شد
و دیگر سایر ایزیان را که در اینجا نداشتند
و میتوانند این کار را انجام دهند و این کار را انجام
نمیتوانند و این کار را انجام نمیتوانند و این کار را انجام
نمیتوانند و این کار را انجام نمیتوانند و این کار را انجام
نمیتوانند و این کار را انجام نمیتوانند و این کار را انجام

سند شماره ۲

Contractions and variables intended
to reduce the size of your set may
Variable of measure several,
the concurrence criterion & reduce
Consolidations. If of a time &
Computer 8000 frames per frame

3 for construction material
12 x 15 mms. The points
are to be painted in green

وزارت جنگ

اداره فقری نظامی
دائره (۴)

تیره

۲۴۳۱۷

رئاست وزراء

بناریخ ۱۳۱۵ ماه مهر

ضمیمه

پیرونا منشاره ۱۵/۱۰/۲۱۶۴ وزارت مالیه فرستاده به هیئت

وزراء معرض مدارد چون طبق نام منشاره ۱۳۱-۱۸-۱۵/۳/۱۸ حسب الامر
مطاع مبارک ملوكانه مقرر است که قصر فیلیه متعلق به خان را امنیت یا چکر
از ازاد ارات ارتشر تصرف و محافظت نمایند لذا سخنورخن هم بله (۷)
خوزستان و اداره امنیه فرستاده شد ملکت اینکه عقب ما عینی الذکر
وزارت مالیه محل مزبور برای گمرک متعل متنظر گرفته شد، مخفف است مقدور
فرمایید در صورت موافقت با نظریه وزارت مالیه مراتب راستقای اشتر
عزم پیشنهاد شاهانه رسانید و پیشجه را اینجا فرمایند.

کلیل وزارت جنگ

سپاهان

۱۳۱۹

۱۳۱۹

۱۳۱۹

۱۳۱۹

۱۳۱۹

برایم لطفاً

۱۰/۱۱/۱۰

فوری مسمی کرک

۱۵/۱۱/۰۰

۱۰۸۰۰

تاریخ - ۱۳۰۷ - دی - ماه

وزارت جنگ

اداره
دائزه
نمره

۱۱۰۶

ضمیمه

فرمی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

حمدالله بر رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
سید علی‌اکبر شفیعی کاظمی رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سدادین سچ خواهد بود

تران

در حسبیت اداره اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

۱۹۰۰,۰۰۰,-

۴۰۰,۰۰۰,-

۲۰۰,۰۰۰,-

۵۷۳,۰۰۰,-

۱۲۳۶۷,۰۰۰,-

جمع

ذخیره

مبلغ

هزار

تاریخ چک جزو رامسر ۱۳۰

یادداشت فزراء

$\rightarrow \circ \leftarrow \bullet \circ \rightarrow \circ \circ \leftarrow \circ \rightarrow \circ$

卷之三

نذرِ ایکل و درودِ نوحی شرشر تقدیر بہ نہ کلکت حقِ بخدا، سر دلت است دل رفیع

بر جو زنگزد در دهد زنگ تبارت خانه
که میخواست خانه خود را تغییر داد و فونک
نموده بیست وزاره همچنان دادار این کشور را
که در قصر فردوسی پسند نمود نشانه شتر را با
حقیقت دارد میگفتند زیرا هر چند که این کشور را
نگفته باز هم میگفتند این که این کشور را با
حقیقت دارد میگفتند زیرا هر چند که این کشور را
نگفته باز هم میگفتند این که این کشور را با

۱۴۹

دانشگاه
تیرمیز ۳۶۰۲۰/۷
تاریخ ۱۷-۰۷-۱۴۰۵
ضمیمه: مجموعه

محمد جعفر

فهرست پیشنهادی سیده دربار ملکه

سنند شماره ۷ دارد و دل نسبت بین دانشگاه اسلامیه و اداره کل صنعت و فلاحت

برای (۷۰) درجه در نسبت بین دانشگاه اسلامیه و اداره کل صنعت و فلاحت

"۷ - مراغه تا فریمان را از دانشگاه اسلامیه و اداره کل صنعت و فلاحت

که مدت زمانی از طرف حمله ای از این دانشگاه دیدار کردند و از آنها خواستند

که مدت زمانی از طرف این دانشگاه دیدار کردند و از آنها خواستند

که مدت زمانی از طرف این دانشگاه دیدار کردند و از آنها خواستند

که مدت زمانی از طرف این دانشگاه دیدار کردند و از آنها خواستند

که مدت زمانی از طرف این دانشگاه دیدار کردند و از آنها خواستند

که مدت زمانی از طرف این دانشگاه دیدار کردند و از آنها خواستند

که مدت زمانی از طرف این دانشگاه دیدار کردند و از آنها خواستند

که مدت زمانی از طرف این دانشگاه دیدار کردند و از آنها خواستند

که مدت زمانی از طرف این دانشگاه دیدار کردند و از آنها خواستند

که مدت زمانی از طرف این دانشگاه دیدار کردند و از آنها خواستند

که مدت زمانی از طرف این دانشگاه دیدار کردند و از آنها خواستند

پیشنهاد شماره ۷
تیر ۱۴۰۵
۷۰۴۸

تاریخ ۲۵ آذر ۱۳۰۷
مזה ۳۸۵ فهم
صیره

ریاست وزراء

هر بیانیه داده ۷۱۱۸ / ۷۷۰۸ / ۷۱۱۸ کریمه ۱۰۷ (۴۶) روزنامه وزارت صنایع

دستورات دو قلیه عاده هبّات دندرو و جسم ۶۰۰ نویور ۱۳۰۲ روزنامه
کردیت فاکل راه شده - قوهان - بیج گیران - برگشته اند
شمره ثروت مسیح پیغمبر آن - همچنین عیالت سکنی در خان نسبه فخران
پیغمبر آن دیگر که صحن داده همچو از آن می شود و دل ریس نقصان

که این روزنامه هبّات در حجب آخوند و آنها بجهت محدودیت
شود از دو قلیه عاده هبّات درود قرار ملائم شده اند و این دو قلیه شد
حتماً

میرزا
میرزا
میرزا
میرزا